KRYTERIA OCENIANIA ODPOWIEDZI
Próbna Matura z OPERONEM

Historia
Poziom rozszerzony

Listopad 2015

Zacznij przygotowania do matury już dziś
Kup vademecum
sklep.operon.pl/matura

W niniejszym schemacie oceniania zadań otwartych są prezentowane przykładowe poprawne odpowiedzi. W tego typu zadaniach należy również uznać odpowiedzi ucznia, jeśli są inaczej sformułowane, ale ich sens jest zgodny z podanym schematem, oraz inne poprawne odpowiedzi w nim nieprzewidziane.

Numer zadania	Poprawne odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Suma punktów
1.	a) 1 b) 2 c) 4	1 pkt – podanie trzech poprawnych odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–1
2.	a) Opisanej bitwie odpowiada schemat 3. b) Rok rozegrania opisanej bitwy – 490 r. p.n.e.	1 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi 0 pkt – podanie jednej poprawnej odpowiedzi, podanie niepełnych, niepoprawnych odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–1
3.	Np. Józef Wolski przedstawił Katona Starszego w pozytywnym świetle, w sposób uogólniający wykazał jego zasługi i wyjaśnił, jaką ocenę wystawili mu jego współobywatele. Tekst Plutarcha ma z kolei cechy emocjonalne i przedstawia wiele szczegółowych aspektów życia. Przyczyną różnic jest odmienny cel obu zacytowanych tekstów. Józef Wolski jako dwudziestowieczny badacz-historyk stworzył naukową syntezę historii starożytnej, a Plutarch jako historyk starożytny stworzył tekst biograficzny – historia państwa jest dla niego tylko tłem dla opisu życia postaci.	2 pkt – podanie wszystkich poprawnych składowych odpowiedzi 1 pkt – dokonanie porównania, ale brak wskazania przyczyn różnic 0 pkt – brak porównania, porównanie niepoprawne	0–2
4.	a) Jakub de Vitry pominął króla. b) Oburzenie autora wywołuje lichwa. Według niego jest to proceder niezgodny nie tylko z prawem, lecz także z zasadami religijnymi. Lichwiarzy oskarża o chciwość i oszustwa.	2 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi 1 pkt – podanie jednej poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
5.	a) Autorka stawia tezę, że pomimo panującej w historiografii opinii cystersi aktywnie uczestniczyli w życiu lokalnej społeczności, a nawet kraju poprzez swoją działalność charytatywną i opiekę nad biednymi. Brali również udział w wydarzeniach politycznych. b) Rozdzielenie Polski i Śląska jest uzasadnione, gdyż w opisywanym czasie (wspominane są procesy z Krzyżakami) większość Śląska należała do Czech. c) B	3 pkt – podanie trzech poprawnych odpowiedzi 2 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi 1 pkt – podanie jednej poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnych, niepoprawnych odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–3

Zobacz fragment strona 97
Zobacz fragment strony 176, 177

Numer zadania	Poprawne odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Suma punktów
6.	a) Rok wyboru – 1073 Numer kolejny – 159. b) Władcą Polski, który uzyskał koronę od Grzegorza VII, był Bolesław Szczodry (Śmiały). Nawiązał on współpracę z papieżem, gdy wybuchł konflikt o inwestyturę między Grzegorzem VII a cesarzem Henrykiem IV, który był zarówno wrogiem papiestwa, jak i politycznym wrogiem Polski.	a) 1 pkt – podanie dwóch poprawnych odpowiedzi 0 pkt – podanie jednej poprawnej odpowiedzi, podanie obu niepoprawnych odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
7.	a) Większą władzę zachował król Węgier, ponieważ król angielski został ograniczony wolą Rady w większości decyzji. Na Węgrzech najwyższą instancją pozostał król. b) W Polsce w omawianym okresie panował Leszek Biały. Jego władza była ograniczona zdaniem pozostałych książąt piastowskich dążących do niezależności.	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
8.	Władca (źródło A): Zygmunt Stary Władca (źródło B): Zygmunt August Ocena Zdający powinien zwrócić uwagę na to, że pozbawienie mieszczan praw i ograniczenie ich samodzielności spowoduje nierównomierny rozwój społeczeństwa z jedną uprzywilejowaną grupą. Ograniczyło to społeczeństwu możliwości konkurowania w gospodarce, a król utracił grupę wspierającą go w sporach z magnatami.	2 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi (dwóch władców i oceny) 1 pkt – podanie niepełnej poprawnej odpowiedzi (dwóch władców lub oceny) 0 pkt – podanie niepoprawnych odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
9.	a) Galileusz, chcąc głosić nową ideę i uniknąć konfliktu z Kościołem, twierdził, że idea ta powstała wskutek działania wszechmocy boskiej i Kościoła. b) Autorem teorii jest Mikołaj Kopernik. Jej nazwa to teoria heliocentryczna.	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
10.	a) Stanisław Leszczyński b) Przez małżeństwo córki z Ludwikiem Stanisław Leszczyński skoligacił się z potężnym rodem Burbonów. Kiedy Stanisław Leszczyński utracił polski tron, francuski władca uczynił go księciem Lotaryngii.	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
11.	a) A. fałsz; B. prawda; C. prawda b) E	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2

Numer zadania	Poprawne odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Suma punktów
12.	a) Traktat pokojowy w Tylży, 1807 r., mapa 1. b) Księstwo Warszawskie w 1809 r. zwiększyło swoje terytorium o ziemie trzeciego zaboru austriackiego po kolejnej wojnie Francji z Austrią.	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
13.	a) Eduard Bernstein uważał, że rewolucja i wprowadzanie dyktatury proletariatu są niewłaściwe dla skutecznej poprawy położenia robotników. b) B	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
14.	Wydarzenie: powstanie styczniowe. Uzasadnienie źródło A: – *obok Orła znak Pogoni* – powstanie styczniowe ogarnęło ziemie polskie i litewskie; a Pogoń to godło Litwy, również znak na pieczęci powstańczej – *w bój bez broni* – wielu powstańców styczniowych, zwłaszcza na początku, nie miało broni Uzasadnienie źródło B: – żuawi (Żuawi Śmierci) – elitarne odziały polskie w powstaniu styczniowym wzorowane na francuskich – Miechów, Chrobrz, Grochowiska – to miejsca strać w powstaniu styczniowym	2 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 1 pkt – podanie właściwego wydarzenia i niepoprawnych cytatów lub uzasadnień 0 pkt – podanie niepoprawnego wydarzenia lub brak odpowiedzi	0–2
15.	a) prawda, b) fałsz, c) fałsz	1 pkt – podanie poprawnych odpowiedzi 0 pkt – podanie niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–1
16.	a) *Entente cordiale* – układ ententy z 1904 r. b) Karykatura przedstawia cesarza Niemiec, którego boli stopa po kopnięciu kamienia z napisem *Entente cordiale*. Scena ta symbolizuje słabość i bezsilność Niemiec w stosunku do państw (ententy), które zwarły układ cytowany w źródle A.	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
17.	a) Kubizm. Przykładowe uzasadnienie: na obrazie są widoczne charakterystyczne dla kubizmu ostre, linearne podziały przedstawianych figur, przybierające formy mocno zgeometryzowane. b) Np.: Pablo Picasso, Georges Braque, Juan Gris, Fernand Léger, Francis Picabia.	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2

Zobacz fragment
strony 358, 359
Kup vademecum
sklep.operon.pl/matura
Zobacz fragment
strony 508, 509
Kup vademecum
sklep.operon.pl/matura

Numer zadania	Poprawne odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Suma punktów
18.	a) Konstytucja kwietniowa, 23 kwietnia 1935 r. b) 1. wykonawczej 2. Boga 3. historii 4. pośrednich	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
19.	a) Np. Po pierwszej wojnie światowej bezrobocie w USA rosło do początku lat 20. Następnie spadło i utrzymywało się na stałym poziomie do końca lat 20. Wówczas odsetek bezrobotnych w USA gwałtownie i bardzo znacząco wzrósł. Na bardzo wysokim poziomie bezrobocie utrzymywało się do połowy lat 30., a następnie powoli zaczęło spadać. Do końca lat 30. bezrobocie w USA nie wróciło jednak do poziomu sprzed gwałtownego skoku. b) Lata 1931–1935; najwyższe bezrobocie ok. 22%; przyczyna: wielki (światowy) kryzys ekonomiczny	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2
20.	a) Pakt Ribbentrop–Mołotow z sierpnia 1939 r. (tajny protokół). b) Agresja Niemiec i ZSRR na Polskę –1. Zajęcie Besarabii przez ZSRR – 4. Wojna zimowa – 2. Aneksja republik bałtyckich przez ZSRR – 3.	a) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi b) 1 pkt – podanie pełnej i poprawnej odpowiedzi 0 pkt – podanie niepełnej, niepoprawnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi	0–2

Zobacz fragment
strony 472, 473
Kup vademecum
sklep.operon.pl/matura

Zadanie 21.

Temat 1: Ateny w V w. p.n.e. – przeobrażenia polityczne i społeczne.

Poziom	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów
Poziom IV 9–12 pkt	Na poziomie czwartym zdający wzbogaca i rozwija umiejętności wykazane na poziome trzecim: Opisuje różne aspekty dziejów polityczno-społecznych w szerszym kontekście interpretacyjnym, np. w porównaniu z sąsiadami – starożytnym Rzymem lub Spartą. Potrafi wskazać dalekosiężne skutki przemian wpływające na kolejne stulecie lub nawet sięgające czasów współczesnych. Zaprezentował tok rozumowania prowadzący do sformułowania konkluzji, wykazując się umiejętnością analizowania przyczyn i skutków oraz wyjaśniania różnych interpretacji historycznych dotyczących wpływu wojen perskich na politykę Peryklesa i wybuch wojny ze Spartą. Samodzielnie stawia tezy i popiera je argumentami. Wykazał się umiejętnością wyrażania własnych opinii i formułowania ocen na temat faktów i postaci historycznych oraz wiązania ich z treściami opisowo-wyjaśniającymi w narracji. Odwołuje się do różnych źródeł informacji. Wykazuje znajomość historiografii dotyczącej danego tematu (np. B. Bravo. L. Mrozewicz, K. Kumaniecki, A. Krawczuk, E. Wipszycka, L. Winniczuk). Wykorzystał źródła informacji zamieszczone w arkuszu i przywołał je w narracji do uzasadnienia wniosków.
Poziom III 6–8 pkt	Na poziomie trzecim zdający: Poprawnie określił ramy chronologiczne pracy oraz wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów polityki państwa, gospodarki i problemów społecznych. Przedstawił również wpływ jednostek na kształt ustroju państwa (np. Miltiades i Perykles). Przeprowadził konsekwentną selekcję i hierarchizację faktów i innych informacji niezbędnych do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym. Praca nie jest chronologiczną opowieścią, a świadomym zestawem właściwych wydarzeń wraz poprawnymi datami. Zaprezentował pełny tok rozumowania, podejmując próbę analizowania przyczyn i skutków zmian polityczno-społecznych w starożytnych Atenach, pod wpływem wojny z Persami, a następnie reform Peryklesa. Podjął także próbę formułowania własnych opinii i ocen dotyczących faktów historycznych i ich interpretacji oraz postaci historycznych. Wykorzystał źródła informacji i przywołał je w narracji, podejmując próbę wyciągnięcia wniosków.
Poziom II 3–5 pkt	Na poziomie drugim zdający: Poprawnie określił ramy chronologiczne pracy oraz przedstawił ujęciu głównie chronologicznym wszystkie wiadomości dotyczące historii starożytnych Aten w V wieku p.n.e. jako jeden ciąg, jednak w niewystarczającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem zachodzących na siebie aspektów polityki, gospodarki i spraw społecznych. W niewystarczającym stopniu przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji. Przytoczone przez niego fakty są raczej stereotypowe. Podaje daty i nazwiska, jednak nie wpływa to na wyraźny tok rozumowania ani na próbę wyjaśnienia przyczyn i skutków. Uczeń nie stawia tez ani nie popiera ich żadnymi argumentami. Wykorzystał niektóre źródła informacji i przywołał je w narracji.
Poziom I 1–2 pkt	Na poziomie pierwszym zdający: Poprawnie określił jedynie ramy chronologiczne pracy, lecz nie przeprowadził selekcji i hierarchizacji informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym. Pominął większość dat, wydarzeń i postaci, oscylując tylko wokół wojny z Persami i wojny domowej, jednak w niezadowalającym stopniu wykazując znajomość i rozumienie tematu. Nie omówił wybranych etapów zmian społecznych na tle wojen i polityki ani nie ukazał związków pomiędzy nimi a wydarzeniami politycznymi i społecznymi. Zaprezentował w niezadowalającym stopniu tok rozumowania. Praca jest chaotyczna i nieprzemyślana. Nie wykorzystał źródeł informacji.
0 pkt	Zdający podał informacje słabo związane lub niezwiązane z historią przemian politycznych i społecznych starożytnych Aten. Podane informacje lub sposób narracji wskazują, że zdający nie rozumie tematu i nie mieści się w określonych ramach chronologicznych od końca początku wojen z Persami do końca wojny peloponeskiej.

Temat 2: Bilans rządów Władysława Łokietka – niezłomny odnowiciel jedności państwa czy władca o ograniczonych horyzontach.

Poziom	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów
Poziom IV 9–12 pkt	Na poziomie czwartym zdający wzbogaca i rozwija umiejętności wykazane na poziome trzecim: Opisuje różne aspekty danego problemu w szerszym kontekście interpretacyjnym, np. porównując politykę Władysława Łokietka z polityką Wacława II i Kazimierza Wielkiego. Potrafi wskazać dalekosiężne skutki polityki zagranicznej Łokietka oddziałujące na kolejne dziesięciolecia. Zaprezentował tok rozumowania prowadzący do sformułowania konkluzji, wykazując się umiejętnością analizowania przyczyn i skutków oraz wyjaśniania różnych interpretacji historycznych. Samodzielnie stawia tezy i popiera je argumentami. Wykazał się umiejętnością wyrażania własnych opinii i formułowania ocen na temat faktów i postaci historycznych oraz wiązania ich z treściami opisowo-wyjaśniającymi w narracji. Odwołuje się do różnych źródeł informacji. Wykazuje znajomość historiografii dotyczącej danego tematu (np. M. Bogucka, A. Garlicki, P. Jasienica, H. Łowmiański, T. Manteuffel, M. Biskup, H. Samsonowicz, J. Tazbir, A. Wyczański, J. Wyrozumski). Wykorzystał źródła informacji zamieszczone w arkuszu i przywołał je w narracji do uzasadnienia wniosków.
Poziom III 6–8 pkt	Na poziomie trzecim zdający: Poprawnie określił ramy chronologiczne pracy oraz w wystarczającym stopniu do sformułowania oceny postaci Władysława Łokietka wykazał się w znajomością i rozumieniem wybranych aspektów dotyczących: polityki zagranicznej Władysława Łokietka, relacji z państwami ościennymi, polityką dynastyczną. Przeprowadził konsekwentną selekcję i hierarchizację informacji niezbędnych do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym. Praca nie jest chronologiczną opowieścią, a świadomym zestawem właściwych wydarzeń wraz poprawnymi datami. Zaprezentował pełny tok rozumowania, podejmując próbę analizowania przyczyn i skutków pewnych posunięć politycznych władcy oraz rozpoznawania różnych interpretacji historycznych traktujących Łokietka jako mądrego monarchę, lub wręcz przeciwnie – destruktora wywołującego wewnętrzne niesnaski. Podjął także próbę formułowania własnych opinii i ocen dotyczących faktów historycznych i ich interpretacji oraz postaci władcy. Wykorzystał źródła informacji i przywołał je w narracji, podejmując próbę wyciągnięcia wniosków.
Poziom II 3–5 pkt	Na poziomie drugim zdający: Poprawnie określił ramy chronologiczne pracy oraz przedstawił w ujęciu chronologicznym dzieje Polski w czasie panowania Władysława Łokietka, jednak bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym (bez rozstrzygnięcia problemu zawartego w temacie). W niewystarczającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem aspektów polityki zagranicznej, stosunków z sąsiadami, małżeństw i uwarunkowań międzynarodowych (Krzyżacy, Czechy, Węgry, Litwa). W niewystarczającym stopniu przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji. Przytoczone przez niego fakty są raczej stereotypowe. Podaje nieliczne daty i nazwiska, jednak nie wpływa to na wyraźny tok rozumowania i próbę wyjaśnienia przyczyn i skutków. Uczeń nie stawia tez ani nie popiera ich żadnymi argumentami. Wykorzystał niektóre źródła informacji i przywołał je w narracji.
Poziom I 1–2 pkt	Na poziomie pierwszym zdający: W miarę poprawnie określił jedynie ramy chronologiczne pracy, lecz nie przeprowadził selekcji i hierarchizacji informacji do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym. Pominął większość dat i wydarzeń oraz nie odwołał się do sytuacji międzynarodowej, rywalizacji o tron polski i trudności w unifikacji ziem, w niezadowalającym stopniu wykazując znajomość i rozumienie tych zagadnień. Nie omówił wybranych etapów i kierunków polityki W. Łokietka z ukazywaniem związków pomiędzy nimi i z kontekstem interpretacyjnym. Zaprezentował w niezadowalającym stopniu tok rozumowania, koncentrując się na wielkich bitwach i wojnach. Praca jest chaotyczna i nieprzemyślana. Nie wykorzystał źródeł informacji.
0 pkt	Zdający podał informacje słabo związane lub niezwiązane z tematem. Podane informacje lub sposób narracji wskazują, że zdający nie rozumie tematu i nie mieści się w określonych ramach chronologicznych od początku XIV wieku do 1333 roku.

Temat 3: Źródła potęgi państwa polsko-litewskiego na przełomie XVI i XVII w.

Poziom	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów
Poziom IV 9–12 pkt	Na poziomie czwartym zdający wzbogaca i rozwija umiejętności wykazane na poziome trzecim: Opisuje różne aspekty danego problemu w szerszym kontekście interpretacyjnym; porównuje sytuację w Polsce w omawianym okresie z sytuacją w czołowych państwach Europy, np. Anglii, Francji, Austrii czy Rosji. Potrafi wskazać dalekosiężne skutki opisywanych wydarzeń, np. odnosząc się do stanu Rzeczypospolitej u schyłku XVII wieku i prognoz na następną epokę lub nawet do czasów współczesnych. Zaprezentował tok rozumowania prowadzący do sformułowania konkluzji, wykazując się umiejętnością analizowania przyczyn i skutków oraz wyjaśniania różnych interpretacji historycznych. Samodzielnie stawia tezy i popiera je argumentami. Wykazał się umiejętnością wyrażania własnych opinii i formułowania ocen na temat faktów i postaci historycznych oraz wiązania ich z treściami opisowo-wyjaśniającymi w narracji. Odwołuje się do różnych źródeł informacji. Wykazuje znajomość historiografii dotyczącej danego tematu (np. J. Topolski, K. Gersten, Z. Wójcik, H. Łowmiański, H. Samsonowicz, J. Wyrozumski). Wykorzystał źródła informacji zamieszczone w arkuszu i przywołał je w narracji do uzasadnienia wniosków.
Poziom III 6–8 pkt	Na poziomie trzecim zdający: Poprawnie określił ramy chronologiczne pracy oraz wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów polityki, gospodarki, demografii i świadomej polityki władców oraz wpływu zawieranych sojuszy, małżeństw dynastycznych i unii w wystarczającym stopniu kontekstu interpretacyjnego. Przeprowadził konsekwentną selekcję i hierarchizację informacji niezbędnych do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym. Praca nie jest chronologiczną opowieścią, a świadomym zestawem właściwych wydarzeń wraz z poprawnym nazewnictwem zjawisk i pojęciami. Zaprezentował pełny tok rozumowania, podjął próbę analizowania przyczyn i skutków różnych wydarzeń politycznych, gospodarczych (np. znaczenie Gdańska w polskim handlu zbożem) i społecznych (tolerancja religijna), zwrócił uwagę na wielką rolę konkretnych władców i hetmanów. Podjął także próbę formułowania własnych opinii i ocen dotyczących faktów historycznych i ich interpretacji oraz postaci historycznych. Wykorzystał źródła informacji i przywołał je w narracji, podejmując próbę wyciągnięcia wniosków.
Poziom II 3–5 pkt	Na poziomie drugim zdający: Poprawnie określił ramy chronologiczne pracy oraz przedstawił w tym ujęciu dzieje Rzeczypospolitej w ciągu 200 lat. Próbował wykazać znajomość i rozumienie aspektów potrzebnych do opisu m.in. czynników polityki, gospodarki, demografii oraz świadomej polityki władców oraz wpływu unii z Litwą i zażegnania niebezpieczeństwa ze strony Krzyżaków. W niewystarczającym stopniu przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji. Przytoczone przez niego fakty są raczej stereotypowe – wymienia pojedyncze występujące zjawiska, nie widząc całości procesu. Często ulega ogólnej opinii przedstawiającej wiek XVII jako pasmo klęsk. Podaje nieliczne zjawiska, jednak nie wpływa to na wyraźny tok rozumowania i próbę wyjaśnienia przyczyn i skutków potęgi państwa polskiego. Nie stawia tez ani nie popiera ich żadnymi argumentami. Wykorzystał niektóre źródła informacji i przywołał je w narracji.
Poziom I 1–2 pkt	Na poziomie pierwszym zdający: W miarę poprawnie określił jedynie ramy chronologiczne pracy, lecz nie wykorzystał w pełni całego przedziału czasowego dwóch stuleci. Nie przeprowadził selekcji ani hierarchizacji informacji niezbędnych do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym. Pominął tendencje w polskiej polityce zagranicznej, nie zauważył wpływu władców na zmiany znaczenia Rzeczypospolitej w Europie; w niezadowalającym stopniu wykazał znajomość faktów i rozumienie procesów historycznych. Nie omówił wybranych aspektów potrzebnych do opisu np. czynników polityki, gospodarki, spraw demograficznych w połączeniu z ukazywaniem związków pomiędzy nimi i z kontekstem interpretacyjnym. Koncentrował się na wygranych bitwach i kampaniach. Praca jest chaotyczna i nieprzemyślana. Nie wykorzystał źródeł informacji.
0 pkt	Zdający podał informacje słabo związane lub niezwiązane z tematem. Podane informacje lub sposób narracji wskazują, że zdający nie rozumie tematu i nie mieści się w określonych ramach chronologicznych lub nie w całości je wykorzystuje.

Temat 4: Kierunki przeobrażeń gospodarczych w Europie w pierwszej połowie XIX w.

Poziom	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów
Poziom IV 9–12 pkt	Na poziomie czwartym zdający wzbogaca i rozwija umiejętności wykazane na poziome trzecim: Opisuje różne aspekty danego problemu w szerszym kontekście interpretacyjnym, np. ukazując tendencje rozwoju całej Europy lub sytuacji na ziemiach polskich zaborów. Potrafi wskazać dalekosiężne skutki zmian gospodarczych oraz kierunków wyznaczonych w I poł. XIX w., oddziałujące na kolejne dziesięciolecie lub stulecie. Zaprezentował tok rozumowania prowadzący do sformułowania konkluzji, wykazując się umiejętnością analizowania przyczyn i skutków oraz wyjaśniania różnych interpretacji historycznych. Samodzielnie stawia tezy i popiera je argumentami. Wykazał się umiejętnością wyrażania własnych opinii i formułowania ocen na temat faktów i postaci historycznych oraz wiązania ich z treściami opisowo-wyjaśniającymi w narracji. Odwołuje się do różnych źródeł informacji. Wykazuje znajomość historiografii dotyczącej danego tematu (np. J. Ciepielewski, I. Kostrowicka, Z. Landau, J. Tomaszewski, A. Mączak, M. Maciejewski, K. Jonca). Wykorzystał źródła informacji zamieszczone w arkuszu i przywołał je w narracji do uzasadnienia wniosków.
Poziom III 6–8 pkt	Na poziomie trzecim zdający: Poprawnie określił ramy chronologiczne pracy oraz wykazał się znajomością i rozumieniem wszelkich zjawisk gospodarczych zachodzących w Europie w I poł. XIX w. Przeprowadził konsekwentną selekcję i hierarchizację informacji niezbędnych do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym. Omówił wzajemne zależności przyczyn (rewolucja angielska, rewolucja francuska, okres napoleoński) oraz dziedzin (rozwój techniki, industrializacja, komunikacja, zmiany w życiu codziennym, pierwsze monopole i narodziny ruchów robotniczych). Praca nie jest chronologiczną opowieścią, a świadomym zestawem właściwych zjawisk wraz poprawnymi pojęciami. Zaprezentował pełny tok rozumowania, podejmując próbę analizowania przyczyn i skutków zachodzących zmian w gospodarce europejskiej oraz rozpoznawania różnych interpretacji historycznych. Podjął także próbę formułowania własnych opinii i ocen dotyczących faktów historycznych i ich interpretacji oraz postaci historycznych. Wykorzystał źródła informacji i przywołał je w narracji, podejmując próbę wyciągnięcia wniosków.
Poziom II 3–5 pkt	Na poziomie drugim zdający: Poprawnie określił ramy chronologiczne pracy oraz starał się ukazać różne przejawy przemian gospodarczych w Europie w I poł. XIX w., jednak koncentrując się najwyżej na dwóch dziedzinach. W niewystarczającym stopniu przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji. Przytoczone przez niego fakty są raczej stereotypowe. Podaje nieliczne nazwiska i nazwy zjawisk, jednak nie wpływa to na wyraźny tok rozumowania i próbę wyjaśnienia przyczyn i skutków przemian gospodarczych. Uczeń nie stawia tez ani nie popiera ich żadnymi argumentami. Wykorzystał niektóre źródła informacji i przywołał je w narracji.
Poziom I 1–2 pkt	Na poziomie pierwszym zdający: W miarę poprawnie określił jedynie ramy chronologiczne pracy, lecz nie przeprowadził selekcji i hierarchizacji informacji niezbędnych do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym. Pominął większość zjawisk gospodarczych, nie użył odpowiednich pojęć ani nie wskazał nazwisk najważniejszych postaci, w niezadowalającym stopniu wykazując znajomość i rozumienie tematu. Nie omówił wybranych aspektów rewolucji przemysłowej, wpływu rozwoju techniki, industrializacji i urbanizacji z ukazywaniem związków pomiędzy nimi i z kontekstem interpretacyjnym. Zaprezentował w niezadowalającym stopniu tok rozumowania, koncentrując się na powstawaniu fabryk i klasy robotniczej. Praca jest chaotyczna i nieprzemyślana. Nie wykorzystał źródeł informacji.
0 pkt	Zdający podał informacje słabo związane lub niezwiązane z tematem. Podane informacje lub sposób narracji wskazują, że zdający nie rozumie tematu i nie mieści się w określonych ramach chronologicznych – w wyniku niezrozumienia podaje dane z XVIII w. lub z II poł. XIX w.

Temat 5: „Między majem a Brześciem” – walka sanacji z opozycją parlamentarną i pozaparlamentarną (1926–1939).

Poziom	Kryterium szczegółowe dla poszczególnych poziomów
Poziom IV 9–12 pkt	Na poziomie czwartym zdający wzbogaca i rozwija umiejętności wykazane na poziome trzecim: Opisuje różne aspekty danego problemu w szerszym kontekście interpretacyjnym, np. europejskim, ukazując politykę wewnętrzną Polski na tle wybranych państw europejskich w tym samym okresie. Potrafi wskazać skutki dalekosiężne polityki wewnętrznej Polski oddziałujące na kolejne dziesięciolecie lub nawet na czasy współczesne. Zaprezentował tok rozumowania prowadzący do sformułowania konkluzji, wykazując się umiejętnością analizowania przyczyn i skutków oraz wyjaśniania różnych interpretacji historycznych. Samodzielnie stawia tezy i popiera je argumentami. Wykazał się umiejętnością wyrażania własnych opinii i formułowania ocen na temat faktów i postaci historycznych oraz wiązania ich z treściami opisowo-wyjaśniającymi w narracji. Odwołuje się do różnych źródeł informacji. Wykazuje znajomość historiografii dotyczącej danego tematu (np. A. Ajnenkiel, A. Czubiński, A. Garlicki, P. Wieczorkiewicz, W. Roszkowski). Wykorzystał źródła informacji zamieszczone w arkuszu i przywołał je w narracji do uzasadnienia wniosków.
Poziom III 6–8 pkt	Na poziomie trzecim zdający: Poprawnie określił ramy chronologiczne pracy oraz wykazał się znajomością i rozumieniem wybranych aspektów polityki, gospodarki, spraw społecznych i czynników zewnętrznych w wystarczającym stopniu kontekstu interpretacyjnego. Przeprowadził konsekwentną selekcję i hierarchizację informacji niezbędnych do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym. Praca nie jest chronologiczną opowieścią, a świadomym zestawem właściwych wydarzeń wraz poprawnymi datami. Zaprezentował pełny tok rozumowania, podejmując próbę analizowania przyczyn i skutków dążeń polityków sanacji (piłsudczyków) do realizacji swoich idei politycznych oraz postawy opozycji antysanacyjnej oraz rozpoznawania różnych interpretacji historycznych. Podjął także próbę formułowania własnych opinii i ocen dotyczących faktów historycznych i ich interpretacji oraz postaci historycznych, głównie Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego. Wykorzystał źródła informacji i przywołał je w narracji, podejmując próbę wyciągnięcia wniosków.
Poziom II 3–5 pkt	Na poziomie drugim zdający: Poprawnie określił ramy chronologiczne pracy oraz poprawnie przedstawił w chronologicznym ujęciu przebieg wydarzeń w II Rzeczypospolitej od przewrotu majowego do wybuchu II wojny światowej, jednak bez ukazywania związków z kontekstem interpretacyjnym. W niewystarczającym stopniu wykazał się znajomością i rozumieniem aspektów polityki, gospodarki i spraw społecznych oraz ich wzajemnego wpływu na siebie. W niewystarczającym stopniu przeprowadził selekcję i hierarchizację informacji. Przytoczone przez niego fakty są raczej stereotypowe. Podaje nieliczne daty i nazwiska oraz nazwy ugrupowań politycznych, jednak nie wpływa to na wyraźny tok rozumowania i próbę wyjaśnienia przyczyn i skutków. Nie stawia tez ani nie popiera ich żadnymi argumentami. Wykorzystał niektóre źródła informacji i przywołał je w narracji.
Poziom I 1–2 pkt	Na poziomie pierwszym zdający: W miarę poprawnie określił jedynie ramy chronologiczne, wiedząc, że jest to okres od przewrotu majowego do wybuchu II wojny światowej. Nie przeprowadził selekcji ani hierarchizacji informacji potrzebnych do narracji budowanej w ujęciu statycznym lub dynamicznym. Pominął większość dat, wydarzeń i nazwisk, w niezadowalającym stopniu wykazując ich znajomość i rozumienie. Nie omówił wybranych aspektów potrzebnych do opisu czynników politycznych (sanacja i piłsudczycy kontra centrolew i endecja), gospodarczych (kryzys i strajki robotnicze) oraz społecznych (pogorszenie pozycji i stopy życiowej, powstawanie państwa policyjnego) z ukazaniem związków pomiędzy nimi i z kontekstem interpretacyjnym. Zaprezentował w niezadowalającym stopniu ocenę postaci Józefa Piłsudskiego. Praca jest chaotyczna i nieprzemyślana. Nie wykorzystał źródeł informacji.
0 pkt	Zdający podał informacje słabo związane lub niezwiązane z tematem. Podane informacje lub sposób narracji wskazują, że zdający nie rozumie treści tematu i nie mieści się w określonych ramach chronologicznych lub opisuje wydarzenia zbyt wąsko.